

Pr justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta

Hr rahandusminister Jürgen Ligi

Pr kultuuriminister Heidy Purga

Avalik pöördumine Tallinna ajaloolise kohtumaja kohtuna säilitamiseks

Tallinna Ringkonnakohus ja Tallinna Halduskohus tegutsevad üle 30 aasta G. Otsa tn ja Pärnu mnt ristmikul asuvas ajaloolises kohtumajas aadressiga Pärnu mnt 7¹. Hoones on ka Riigikohtu Tallinna esindus. See baltisakslase E. Bernhardti projekteeritud kohtuhoone valmis 1893. aastal ning on väljaspool Tallinn vanalinna tuumikala üks väljapaistvamaid neorenessanss-hooneid, mille interjööris domineerib avar aatrium ja ringtrepp. Hoone on spetsiaalselt ehitatud kohtuks koos vajalike eripäradega nagu kohtusaalid, laiad koridorid inimestele, kantseleid, arestikambrid, eraldi sissepääs politsei konvoile. Samas on maja kaasajastatud tänapäevase kohtupidamise jaoks, nt on saalides videokonverentsiseadmed, majas on lift (tagatud on liikumispuuetega inimeste ligipääs) ja loodud on kiibistatud sissepääsud nii hoonesse kui turvaalasse.

Tallinna vanalinna muinsuskaitseala põhimääruse alusel kulgeb muinsuskaitseala välispiir vanalinna selles küljes piki Estonia puiesteed (hõlmates seega kohtumaja) ning hoonel on kaitse all nii eksterjäär kui interjäär. Ka uue kaitsekorra eelnõus on hoonele määratud A-kaitsekategooria, mis tähendab, et kaitse nii välimusele kui ka sisemusele jätkub. See tähendab, et hoonel on sama kaitse nagu enamikul vanalinna hoonetel, sh nt Raekoja platsi ümbritsevatel hoonetel.

Kohtupidamisega on maja olnud seotud katkematult alates selle ehitamisest, seega praeguseks 132 aastat. Keerulise saatuse ja lühikeste iseseisvusaastatega riigile on iga taoline järjepidevus positiivne ja rõhutamist väärt, kuna on osa meie identiteedist ja väärikusest. Meie hinnangul on Pärnu mnt 7 kohtumaja ajaloolis-kultuuriline maamärk, mis on oluline osa nii meie linnapildist, õiguskultuurist kui ka identiteedist. Kohtumõistmisele on omane konservatiivne joon ning just vanad väärikad hooned sobituvad hästi sellesse kuvandisse. Nii nagu kohtunikud kannavad kohtuistungi ajal talaare, sümboliseerib ka kohtumaja väärikust ning austust selle kolmanda riigivõimuharu tehtud otsuste suhtes. See kõik kajastub läbi aegade kohtumajade arhitektuuris.

Tasub mainida, et hoones on 1919. aastal asutatud Eesti Advokatuur ning jätkutraditsioonina kasutab advokatuur hoone suurt saali tihti oma üritusteks, mh antakse seal kätte uutele advokaatidele nende kutsetunnistused.

Pärnu mnt 7 kohtumaja Tallinna südalinnas on tasakaaluks Riigikogu hoonele ja Stenbocki majale Toompeal.

Me ei suuda nimetada ainustki Euroopa pealinna, millel ei oleks kesklinnapildis ajaloolist ning seni kohtuna toimivat kohtumaja. Nimetagem siin kasvõi [Stockholmi Linnakohut](#) (valmis 1909), [Svea Apellatsioonikohut](#) Stockholmis (valmis 1756), hiiglaslikku [Brüsseli kohtupaleed](#)

¹ Avalikkusele on hoone tuntud eelkõige kui Tallinna Ringkonnakohtu hoone, kuid kuna majas tegutseb sama kaua ka Tallinna Halduskohus, nimetame hoonet edaspidi Pärnu mnt 7 kohtumajaks.

(valmis 1883), [Riia Ringkonnakohut](#) (*Tiesu Pils*, valmis 1938), [Vilniuse Ringkonnakohut](#) (valmis 1899), Helsingis asuvat [Kõrgeimat Kohut](#) (valmis 1934) või [Kõrgeimat Halduskohut](#) (valmis 1901), rääkimata suurematest Euroopa riikidest, kus kohtupaleed on mitte vaid pealinnas, vaid ka teistes linnades. Euroopa riikides olevate kohtupaleedega veidigi võrreldav ongi Eestis vaid Tallinna Ringkonnakohtu hoone. Ajapikku tekkinud ruumipuuduse tulemusena on küll ka Euroopas ehitatud juurde uusi kohtumaju, kuid see ei ole toonud kaasa vanade ja väärivate kohtumajade kasutuselt kadumist. Uued ja moodsad kohtumajad on ehitatud vanadele lisaks, samas kui kõikvõimalikke esindusfunktsioonidega seotud ülesandeid teostatakse just ajaloolistes hoonetes. Ajaloolise kohtumaja kaotamisega kaoks kolmas võim Tallinna südalinna linnapildist.

Seejuures ei ole põhjust arvata, et eelpool nimetatud Euroopa ajaloolised kohtuhooned oleksid A-, B- või C-energiaklassist, ka renoveerimise tulemusena mitte. Arvata on ka, et arhitektuurist tulenevalt võib nendes töötavatel inimestel olla kasutada arvestuslikult keskmisest mõnevõrra enam ruutmeetreid (laiemad trepid, fuajeed jne). Moodsate ehitiste mõttes ökonoomsust ei saagi ajaloolistelt hoonetelt nõuda ja siin tuleb paratamatult arvestada teatava „vääriskoeffitsiendiga“. Siiski on eelnimetatud kohtumajad osana oma riigi väärkast pärandist endiselt töös ja neisse investeeritakse jätkuvalt.

Menetlusosalistele on kohtumaja hõlpsasti ligipääsetav, kuna asub ühistranspordi sõlmpunktis. Pole vähetähtis seegi, et paljud haldusorganid asuvad majast jalutustee kaugusel, mis hoiab istungitel käimisel aega kokku. Samuti asuvad paljud advokaadibürood südalinnapiirkonnas. Ka ajakirjandusel ja üldsusel on siin avalikule kohtupidamisele hea ligipääs.

Seda arvestades teeb meid äärmiselt murelikuks Riigi Kinnisvara ASil (RKAS) ning justiits- ja digiministril tõusetunud idee müüa maja maha ja kolida kohtud Lubja tn 4 seni Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) kasutuses olevale kontoripinnale, mida ei ole ehitatud õigusemõistmise vajadusi arvestades.

Kohtumaja arhitektuur on osa õigusemõistmisest. Kohtumaja töötajad ei ole täheldanud selliseid puudusi, mis segaks kaasaegset õigusemõistmist selles majas. Töötingimused ja töökeskkond on head. Lisaks on maja üldiselt heas seisukorras ning me ei näe akuutset ja suurt remondivajadust. Viimane põhjalik remont tehti hoones 2005. aastal ja on arusaadav, et 10 aasta perspektiivis võib olla vaja üht või teist asja remontida. Kerge siseviimistlusremont on seejuures just hetkel valmimas. Mõistagi annab alati töökeskkonna juures midagi parandada (ka uutes hoonetes), kuid miski ei peaks välistama maja edasist kohtuna kasutamist.

RKASi väited vajadusest hoonet 9 miljoni euro eest remontida (ilma mingit kalkulatsiooni esitamata, kust konkreetsed kulud näha oleks, ning arvestamata RIKi seniste ruumide kohtupidamiseks kohandamise, RIKile uue pinna loomise ning mõlema asutuse kolimise kulusid) ja seda maja müügi õigustamisena väljatoomine tunduvad seetõttu täiesti asjakohatud. Lisaks ei tooda isegi välja, et seda remonti oleks vaja kohe, vaid alles 10 aasta perspektiivis.

Valdav enamus kohtutöötajaid hindab ajaloolises, väärikas ja parima asukohaga hoones töötamist enam kui hüpoteetlisi lisamugavusi moodsal büroopinnal (millised tingimused meid ees ootaks, see on samas selgusetu). Me ei näe mingit põhjust lõhkuda seda, mis toimib. Me ei väida, et hoones on kõik ideaalne ja remondiks kunagi vajadust ei ole, kuid soovime ümber lükata seisukoha, et Pärnu mnt 7 kohtuhoones on halvad ja suisa parandamatud töötingimused.

Õigusriik eeldab, et kohtuvõim ei allu täitevvõimu mugavus- ega kokkuhoiukaalutlustele. Kui täitevvõim hakkab määrama, kus ja millistes tingimustes kohus tohib õigust mõista, ähmastub võimude lahusus ning kohtust saab haldusotsuste allüksus, mitte iseseisev põhiseaduslik institutsioon.

Täiesti lubamatu oleks väärtusliku ajaloolise kohtumaja arvelt täitevvõimu uue ehitise (IT-maja) rahastamine, mis näikse olevat Pärnu mnt kohtumaja müügiplaani juurpõhjus. Vajadus uue IT-hoone järele kokkuhoiutingimustes, kui eesmärk on avaliku sektori büroopinna vähendamine, on iseenesest juba küsitav.

Meie hinnangul on praeguses julgeolekuolukorras turvarisk, kui kõik Tallinna kohtud on koondatud ühte hoonesse. Samasugune turvarisk oleks ka riigi keskse IT-juhtimise kogunemine uude IT-majja. Meile pole teada, kas seda asjaolu on pädevalt ja põhjalikult analüüsitud. Pärnu mnt 7 kohtumaja all on seejuures korralik täiskelder.

Tänases olukorras, kus kohtute järjepidevalt suurenenud töökoormus ning kõigi seadusest tulenevate ülesannete mõistliku aja jooksul täitmiseks vajalike ressursside puudumine on niigi põhjustanud kohtunikes ja kohtuametnikes laialdase ja pideva tööväsimuse, ei oleks väärikast ning hinnatud töökeskkonnast välja kolimine kuidagi kasuks õigusemõistmise korrakohasele toimimisele.

Juhime tähelepanu sellele, et vastavalt kohtute seaduse § 41 lg 1 punktile 3 peab kohtu ja kohtumaja asukoha muutmiseks andma oma nõusoleku kohtute haldamise nõukoda (KHN). **KHNi 12.12.2025 koosolekul üheselt väljendatud seisukoht oli, et KHN ei toeta kohtute väljakolimist Tallinnas Pärnu mnt 7 kohtumajast, kuna majast loobumise põhjendused ei kaalu üles ajaloolis-kultuurilist argumenti. Lisati, et tegemist on Eestis ainulaadse 19. sajandi lõpus kohtuhooneks ehitatud ja järjepidevalt õigusemõistmiseks kasutatud väärika hoonega.** Kohtumaja müügiks KHN ühestki õigusaktist tulenevalt aga luba andma ei pea. Selliselt võivad kohtud sattuda sisuliselt sundüürniku staatusse või siis ostjaid lihtsalt ei leiduks. Juba sellise olukorra vältimiseks tuleks müüki ennetada.

Samamoodi oleks kolimisest kaotada Tallinna linnal, kui järjekordselt kaob südalinnast üks tähtis avaliku teenuse osutaja ja 130 igapäevast töökohta.

Hoone kultuurilis-ajaloolise väärtuse säilitamiseks on meie hinnangul parim lahendus, kui hoone jääb riigi või riigi kinnisvara haldamiseks moodustatud riigi äriühingu omandisse ning leiab jätkuvalt kasutust oma algsel otstarbel. Seetõttu ei saaks hoone võõrandamine toimuda ilma kultuuriministri selge seisukohata antud küsimuses. Kui RKAS keskendub arusaadavalt hoone ülalpidamiskuludele, on kultuuriministri kohus vaadata küsimust suuremalt ning vaagida selle mõju Eesti kultuurile ja arhitektuuripärandile tervikuna.

Rahandusministril palume kriitiliselt üle vaadata RKASi koostatud remondikalkulatsioon ning arvestada meie kohtumaja nn väärikuskoefitsienti. Vaid kulukalkulatsioonide järgi ei ole ilmselt õigustatud ka Riigikogu ja Stenbocki maja praegune kasutus, ometi ei näeks ka meie hea meelega, et valitsus kolitaks näiteks Ülemiste ärilinnakusse büroopinnale.

Avalikest allikatest saab järeldada, et mitmed Tallinna vana- või kesklinnas paiknevad varem riigiasutuste kasutuses olnud hooned (nt Maaeluministeeriumi endine hoone, Liivalaia tn kohtumaja) ei ole leidnud ostjaid ning seisavad juba pikemat aega tühjana. Kohtuks ehitatud ja muinsuskaitsete piirangutega hoone puhul on uue kasutusviisi sootuks puudumine suur risk, tühjana seismine kahjustaks hoonet ja ei tooks RKASile soovitud raha. Ka sellega tuleb arvestada. On selge, et hoone interjööri ei oleks turvaline näiteks koolina kasutamiseks (ohtralt võimalusi üle trepipiirde kõrgelt alla kukkuda jne).

Meenutame ka seda, et Lubja tn kohtumajja kolides ei pidanud Harju Maakohus kaotama ühtki ajaloolist kohtumaja. Kentmanni tn kohtumaja oli hädapärast kohtupidamiseks kohandatud, niisamuti Tartu mnt 85 kohtumaja, Liivalaia tn kohtumaja oli aga väga halvas seisus ega omanud ajaloolist väärtust. Ka seetõttu ei oleks praegu plaanitav kolimine eeltooduga võrreldav, kuna kaotada on väga palju. Lisaks kolis Harju Maakohus kohtu jaoks projekteeritud ja ehitatud ruumidesse, Pärnu mnt 7 kohtumaja aga soovitakse kolida sisuliselt kontoripinnale.

Ajalooliste hoonete säilitamisel ei saa lähtuda tavapäraest kinnisvara ülalpidamiskuludest. Meie hinnangul ongi ühtedeks parimateks näideteks Stenbocki maja ja Riigikogu hoone, Euroopa näidetest aga lugematud vanad, väarikad ja kaunid kohtuhooned, mida ei ole kuluefektiivsusele viidates oma ajaloolises funktsioonis kasutuseta jäetud.

Kui Teil tuleb aeg võtta vastu otsuseid Tallinna ajaloolise kohtuhoone müügiga seoses, palume Teil teha väarikas, euroopalik ja kohtuvõimu järjepidevust arvestav, mitte aga kohtuvõimu kahjustav ja kultuurivaenulik otsus.

Ühtlasi ootame Teid külla kohtumajaga tutvuma.

Siiralt Teie

Pärnu mnt 7 kohtumaja kohtutöötajad